

DEÁK József
A Belügyi Szemle és az ideológiai háború
a helsinki konferenciáig 1953–1975
(DOI: 10.31626/HU-EISSN2530094X.I.TOM.057-070.p)

A z ideológiai háború, a pszichológiai háború egyik megnyilvánulási formája.¹ Első virágzását a II. világháborút követő hidegháborús időszak alatt élte, annak fő jellemzőjeként és egészen napjainkig úgy tűnt, hogy a hidegháború a Kelet-Európában bekövetkezett rendszerváltásokkal, a bipoláris világ megszűntével, végképp visszaszorult a korszak bemutató írások lapjaira. Azonban napjainkra kiderült, hogy korai még az ideológiai háború temetése.

Az emberiség szerencséjére a második világegyet követő hidegháborút nem sikerült egyik félnek sem „forró” háborúvá fűteni, az időnként tapasztalható „legjobb” igyekezetük ellenére sem. Eddig az emberiség józanabbik fele kerekedett felül. Azonban mindkét „forró” világháborút, a megelőző és a békekötés utáni időszakokat, az eszmék, ideológiák kíméletlen háborúja készítette elő. Ebben nem különbözött az akkoriban fenyegető harmadik világháború sem.

Magyarországon a II. világháborút követően létrehozott politikai berendezkedés, — a keleti blokk országaiéhoz hasonlóan — a hidegháború időszakában szintén hangos, harsány, volt az ideológiai harctól. A rendszer sajátosságaiból adódóan nem különbözhetett ebben a magyar rendvédelem-történet korabeli meghatározó, közbiztonságot szavatoló szervezetének a rendőrségnek, majd a Belügyminisztériumnak a központi elméleti folyóirata a *Rendőrségi Szemle*, illetve 1963-tól a főként belőle létrehozott *Belügyi Szemle* sem.²

Az európai, sőt a világ országainak, népeinek történelmén áthúzódó kelet-nyugati konfrontációban ismét feltámadt az ideológiai, pszichológiai küzdelem (is), amelynek célja, tartalma változatlan maradt, módszerei is alig módosultak, csupán — mondhatni immár a jól ismert módon — csak a technikai-technológiai feltételek fejlődtek, korszerűsödtek,

azok viszont vitán felül: gyökeresen. Miként tükröződött az ideológiai háború a *Belügyi Szemle* hasábjain a hidegháború kitörését, felfejlődését, „tombolását” követően az enyhülési folyamatot lezáró helsinki záróokmány aláírásáig tartó történelmi időszakban? A teljesség igénye nélkül, néhány kiragadott jellemző példa kapcsán máig ható hasznos tanulságokra bukkanhatunk.

Az ideológiai háború, mint a pszichológiai háború megnyilvánulási formája

Az ideológia a társadalmi osztályok gazdasági és hatalmi helyzetéből fakadó eszmék összefüggő rendszere, amelyek tükrözik egy történelmi korban egy társadalmi osztály politikai, jogi, vallási, erkölcsi és bölcséleti nézeteit, művészi felfogását stb. Az ideológia szó két ógörög szót foglal magában. Az „idea” jelentése: elvont képzet, sajátos jegy, megjelenés, külső forma. A „logos” itteni jelentése: tudomány vagy diskurzus. Tehát az „ideológia” szó szerint az eszmék tudománya, de ilyen jelentésében csak nagyon rövid ideig volt használatos.³

Egy másik megközelítés szerint az ideológia szó jelentését a legkönnyebben a német „Weltanschauung” fordításaként érthetjük meg, amely a világ, és különösképpen a társadalmi világ mibenlétének és mozgásának átfogó szemléletmódjára utal. Az ideológia az eszmék együttese, olyan politikai cselekvés alapjául szolgálhat, amelynek célja a fennálló politikai rendszer megdöntése, átalakítása vagy éppen fenntartása. Ennek megfelelően minden ideológia a „fennálló rend leírását” nyújtja, s egyúttal megadja a jövőben kívánatos társadalom modelljét, és az ehhez szükséges politikai változtatások eszközeit.

Főként a Magyar Szocialista Munkáspárt kiadványainak megjelentetésére berendezkedett Kossuth Kiadó gondozásában, a hidegháború alatt született *Politikai Kiszótár* szócikkeinek meghatározásaiban kitapintható a pártosságra törekvés,

sőt a pszichológiai háború is. Az ideológiai harc szócikkeinél található: „eszmei harc, eszmerendszerek harca... Korunkban rendkívül éles ideológiai harc folyik a szocialista és a burzsoá ideológia között. A különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett éléséért folytatott harca feltételezi és megköveteli a burzsoá ideológia elleni aktív harcot, reakciós lényegének leleplezését, a tömegek felszabadítását befolyása alól, a tömegek eszmei felvértezését a kapitalizmussal szemben. A szocializmus további sikeres építése egyre inkább előtérbe helyezi az ideológiai harcot, a kispolgári gondolkodásmódnak, a nacionalizmus maradványainak leküzdését az emberek szocialista gondolkodásának és erkölcsének további erősítését.”⁴

Ezzel szemben lényegesen objektívebb, ezért időtállóbb — a szerkesztők szándékai szerint nem osztályharcos, hanem tudományos igényű — meghatározást olvashatunk a Magyar Hadtudományi Társaság gondozásában megjelent *Hadtudományi Lexikon* szócikkeiben, egyebek mellett a pszichológiai háborúról, vagy másként lélektani hadviselésről, amely: általános értelemben az egymással szemben álló felek morális instabilitását célzó szisztematikus tudati-pszichikai fellazítás, a lélektani törvényszerűségek alapján szerkesztett információk tudatosan konstruált demoralizáló tudatelemek felhasználásával. Konkrét értelemben a II. világháború után kialakult hidegháborús időszak kifejezés lényege, hogy a szembenálló világrendszerek egymás társadalmának körében szisztematikus propagandát folytattak azért, hogy minél több embert szembefordítsanak a saját politikai-gazdasági rendszerükkel és kormányukkal, s az ellenfél táborából minél több emberben keltsenek rokonszenvet maguk iránt.⁵

A vizsgált időszakban a Belügyminisztérium vezetése is komoly figyelmet fordított a belügyi propaganda magas színvonalú, hatékony, minőségi végzésére. Ez kiderül a minisztériumban a hatvanas, majd a hetvenes és a nyolcvanas

években a témában született miniszteri parancsokból, utasításokból, csoportfőnöki intézkedésekből.⁶

Az időszak külpolitikai helyzete a hidegháború csúcsától az enyhülési csúcskonferenciáig

Az 1950-es évek éles ideológiai propagandaküzdelme, hidegháborúja, — az osztályharc éleződik, a harmadik világháború elkerülhetetlen, McCARTHY amerikai szenátor „boszorkányüldözése”, atomkémkedés vádjával a ROSENBERG házaspár kivégzése, — tartós, mélyen rögzült ellenségek kialakulásához vezetett. Az amerikai-szovjet rivalizálás a végletekig polarizálta a nemzetközi politikát, de a szocialista országok belpolitikai életét is. A kétpólusú világban a fekete-fehér, imperializmus-szocializmus, szabad-rab, barát-ellenség differenciálatlan szemlélet megszokottá vált, az alternatív, kompromisszumos lehetőségek beszűkültek. A hidegháborús konfrontáció nemzetek tragédiájához vezetett, országok természetellenes, erőszakos szétszakításához (Korea, Vietnam, Németország), amihez a keleti blokkban még a belpolitikai idegháború, az osztályharc éleződése jegyében társadalmi rétegek, népes embercsoportok (például kulákok, burzsoák, „osztályidegenek”, nemzetiségiek, egyházak) tragédiája is társult. Az ötvenes évek elejének vasfüggöny-politikája a keleti tömb országait szinte teljesen elzárta a külvilágtól, és csak keveseknek adatott meg, hogy a nyugati világról személyes tapasztalatokat is szerezzenek.⁷ Visszatekintve, az 1960-as évtized szintén meglehetősen „hektikus”, ellentmondásos elemeket tartalmazó volt. A végletes fenyegetések, helyenként fegyveres konfliktusok, sőt háborúk váltogatták egymást az őszinte vagy kevésbé őszinte gesztusok sorával.⁸

A Nyugat rádiópropagandája — elsősorban a Szabad Európa Rádió, az Amerika Hangja, a Szabadság Rádió soknyelvű adásai révén — kiemelt szerepet kapott a két rendszer ideológiai küzdelmében.⁹

A vizsgált időszak végéhez közeledve, mind gyakrabban napirendre került a két világrendszer korabeli ádáz ideológiai küzdelmét szimbolizáló, CIA-működtetésű reprezentáns rádió-állomáspár jövőjének a kérdése. A Münchenben működő „magánjellegű”, „hidegháborús csökevényeknek” is tartott amerikai adóállomások, a „Szabad Európa Rádió, a kelet-európa-iakhoz öt nyelven, 46 hullámhosszon szóló (napi 20 óra Csehszlovákiának, 19 óra Lengyelország és Magyarország számára szánt adás stb.), illetve a Szovjetunió népeinek, 36 hullámhosszon sugárzott, Szabadság Rádió.¹⁰

A keleti tömb mindennapi propagandája a nyugati társadalmak életét a legsötétebb színekben ábrázolta („rothadó, élősdí kapitalizmus”), hogy a nyomasztó és sivár keleti valóság rózsaszínűbbnek tűnjön („szocialista realizmus”). A vasfüggöny közvetlen közelében, az államhatárok mentén különösen szigorú volt a kontroll, hogy a „disszidálást” megakadályozzák. Zajlottak az „éberségi kampányok”, az öndicsőítés, az önbecsapás. A koncepciók perek, a besúgóhálózatok révén megfélemlített értelmiség jelentős része számára a szellemi légszomj kora volt ez. A személyi kultusz jegyében Joszif Viszarionovics DZSUGASVILI (SZTÁLIN) generalisszimusz dicsőítése nem ismert határokat. A nagy Szovjetunió, a szovjet ember, a szovjet tudomány lett a „föld sója”, a „civilizáció bölcsője”. Az összes szocialista országban elképesztő méreteket öltött SZTÁLIN, a Szovjetunió, s a helyi pártvezérek dicsőítése. Beigazolódni látszott a II. világháború kitörése előtti lengyel mondás, miszerint „a németektől a szabadságunkat féltjük, az oroszoktól a lelkiünket.” A nyugati tömb országainak igazán soha nem kellett félniük a másik fél ideológiai kihívásától (katonai fenyegetéstől igen), de a szocialista tábor antidemokratikus, legitimitáshiánnyal is küszködő proletárdiktatúrái létükben érezték magukat fenyegetve a másik fél ideológiai kihívásaival szemben. Ezért válaszként szigorú határzár, vasfüggöny, rádiózavarás, cenzúra, szigorú útlevel-rendelkezők, levelek ellenőrzése stb. létezett. A Nyugatnak nem kellett

félnie az intenzív kelet-nyugat kooperációtól, míg a nyugati életforma, a fogyasztói modell, a jogállamiság, a szabad gondolat hatásai potenciálisan képesek voltak a keleti pártállami rendszerek veszélyeztetésére, aláásására. A keleti tömb országai nem csatlakoztak az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatához, hiszen például a koncepciók perekben alkalmazott VISINSZKIJ-féle „jogértelmezés” szöges ellentétben állt az emberi jogokkal, miszerint:

„9. cikk. Senkit sem lehet önkényesen letartóztatni, őrizetbe venni, vagy száműzni.

10. cikk. Minden személynek teljesen egyenlő joga van arra, hogy ügyét független és pártatlan bíróság méltányosan és nyilvánosan tárgyalja, s ez határozzon egyrészt jogai és kötelezettségei felől, másrészt minden ellene emelt bűnügyi vád megalapozottsága felől.

11. cikk. 1. Minden büntetendő cselekménnyel vádolt személyt ártatlannak kell vélelmezni mindaddig, amíg bűnösségét nyilvánosan lefolytatott perben, a védelméhez szükséges valamennyi biztosíték mellett törvényesen megállapítják.”¹¹

Bő hat évtized távlatából ma már ismert, mit jelentett a gyakorlatban a másik, alábbiakban idézett „jogértelmezés”: „A bírói döntés (mind a polgári, mind a bűnvádi eljárás során hozott ítélet) meggyőző volta jelenti – állapítja meg a lengyel származású Andrej Januarjevics VISINSZKIJ akadémikus (a sztálini tisztogatási politika egyik főszereplője, a Szovjetunió főügyésze, majd jelentős kormányzati pozíciók birtokosa, 1939-től a szovjet Tudományos Akadémia tagja.) – a bizalom felkeltését abban a tekintetben is, hogy az ügyvel kapcsolatos összes körülményeket a bíróság kimerítően elemezte, hogy az ügy eldöntésével a bíróság számba vette mindazokat a körülményeket, amelyeknek megállapítása és felderítése egyáltalán lehetséges volt.”¹²

Kétségkívül mindkét blokkformáló főerő a saját táborában lévő országokkal szemben függőségi kapcsolatokat alakított ki. Míg azonban a Pax Americana hatókörén belül az Egyesült

Államok vezető szerepe csak korlátozott hegemoniát jelentett, s hozzájárult például ahhoz, hogy az egykori fasiszta országokban — Németországban, Olaszországban, Japánban — szilárd parlamentáris demokrácia honosodjék meg, addig a Pax Sovietica vasfüggönnyel hermetikusan elzárt térségében Moszkva vezető szerepe korlátlan uralmat testesített meg. A NATO története az Egyesült Államok domináns helyzete ellenére a kompromisszumok története volt. A Kreml szövetségi rendszere a félelemre, a megkérdőjelezhetetlen alá- és fölérendeltségre épült, ami „zsákutcás” fejlődésre kényszerítette az itteni országokat, megsemmisítette a polgári demokrácia gyengébb-erősebb intézményrendszerét, homogén szovjetizált tömböt létrehozva.¹³

A kialakult katonai, politikai, gazdasági erőviszonyok következtében a szembenálló felek józan vezető politikai erőinek kölcsönös erőfeszítéseként a hetvenes évek elejétől Európában olyan atmoszféra alakult ki, amely lehetővé tette az európai államok együttműködésének fejlődését gazdasági, kereskedelmi, kulturális, tudományos és államközi területeken.¹⁴

A békés egymás mellett élés gyakorlata az európai kapcsolatok terén a hetvenes évek közepéig gyorsuló ütemben fejlődött, s az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet 1975. VI. 30-ai záróokmányának megszületéséhez vezetett. Az első indítványt a Varsói Szerződés tagállamai 1966 júliusában tették meg. Az értekezlet konkrét előkészítése a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének 1969 márciusában Budapesten kiadott felhívásával vette kezdetét, Helsinkiben 1972 őszén indult meg az előkészítő tanácskozás és hároméves munka vezetett a záróokmány aláírásához 1975. VII. 30-án.¹⁵

Belügyi propaganda: „A párttal, a néppel egy az utunk!” , avagy tükröm, trükköm mondd meg nékem!...

A jellemzően ideológiai megközelítésű *Belügyi Szemle* által megcélzott — a belső terjesztés miatt elsősorban saját belügyi

— olvasói kör számára, sajátos stílust valósított meg, amelyben a propagandaszólamok szemérmetlenül uralkodtak.

„– A Vörös Hadsereg, felszabadítva a városokat, falvakat, azonnal segítette az élet megindulását. A szovjet város- és község-parancsnokok vitték a felszabadított területek életébe a rend és a szervezettség elemeit. . .

– Támogatták az illegálisból újjáéledő kommunistákat és szervezeteiket. Az újjászerveződő Belügyminisztérium első kis alakulatai a Vörös Hadseregtől kapott fegyverekkel biztosították, hogy a harcoló csapatok háta mögött szilárduljon a rend, és a közbiztonság, semmi ne veszélyeztesse a fasiszta csapatok teljes kiűzését, az új világ kibontakozását. Ezeket, a kezdeményezéseket a Vörös Hadsereg parancsnokai és harcosai bizalommal és megbecsüléssel fogadták, teljes erejükkel támogatták. A megalakult Magyar Nemzeti Függetlenségi Front már 1944. december 3-án programja egyik pontjaként deklarálta a demokratikus szabadságjogok biztosítását, népelélenes szervezetek feloszlátását, az államigazgatási a horthysta erőszakszervek megtisztítását a fasiszta elemektől. . .

– A nemzeti bizottságok voltak a demokratikus államigazgatás első szervezői, a népbíróságok és a régi állami tisztviselőket felülvizsgáló igazolóbizottságok felállításának kezdeményezői. Az újjáalakuló államhatalmi, államigazgatási szervek koalíciós alapon szerveződtek. Ellentmondásos, sőt ellenséges erők is hatottak, és ezért a Kommunista Pártnak harcot kellett folytatnia a demokratikus célkitűzések következetes megvalósításáért. Pártunk, mint a nemzeti újjászületés fontos tényezője, az első pillanattól kezdve nagy jelentőséget tulajdonított a néphez hű belügyi szervezet kiépítésének; megszervezésére jelentős energiát fordított. A párt eszmei-politikai irányításon túl illegális harcokban megedződött elvtársak egész sorát küldte a rendőrséghez, és ezzel állandó támogatást adott a mindennapi szolgálati feladatok megoldásához. Az MKP Központi Vezetősége dr. Zöld Sándort BM államtitkárnak delegálta. Dr. Sebenyi Endre a BM Rendőri Főosztály vezetője

lett. Ők voltak a kezdeti szervezési időszak központi emberei. Az új vezetésben a fő érdem az MKP-é, a belügyi kommunistaké volt, s ebben nagy szerepet vittek a később mártírhálált halt Zöld és Szebenyi elvtársak.¹⁶

Az ötvenes évek elején a Belügyminisztérium közrendvédelmi főosztálya által, a rendőrség központi folyóirataként kiadott *Rendőrségi Szemle* első, lapindító, majd azt követő számai tartalmazzák azokat a megfogalmazásokat amelyek a hazai és a szovjet koncepciók perek hangulatát idézik.

„– El kell érni, hogy pártunkhoz, népünkhöz való hűség és végtelen ragaszkodás fűtse át elvtársaink szolgálatát – a nép szolgálatát. Ehhez bőven felszínre kell hozni, és ápolni kell a hazaszeretetet és a proletárnemzetköziség magasztos eszméit. Ezek teszik alkalmassá rendőreinket, hogy felismerve a szocializmus ügyének legyőzhetetlenségét, egész életükkel, minden tevékenységükkel akarjanak harcolni és győzni.”¹⁷

A szocialista törvényesség betartására vonatkozó intenció szerint pedig: „Csak az a büntető vagy polgári ítélet felel meg rendeltetésének és szolgálja a maga célját, amely helyessége tekintetében nem enged kétséget felmerülni.”¹⁸

Mint ismeretes, a „helyesség” a korszakban jellemzően a „szocializmus ügyének legyőzhetetlensége” „felismeréséből” eredt és kevésbé a korábban idézett az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában szereplő alapvető emberi jogok tiszteletben tartásából.¹⁹

Mára kiderült, hogy a „rendeltetés”-hez, pontosabban a megrendeléshez igazodó ítéletek ugyanarra a paranóias eszmei eszementségen alapultak: „A nemzetközi és belpolitikai események egyaránt azt mutatják, hogy a külső és belső ellenség egyre fokozottabban, egyre aljasabb módszerekhez folyamodva támad a világ békéjére, a béketábor országainak építő munkájára. A béke erőinek növekedése a Szovjetunió és a népi demokráciák szüntelen erősödése láttán mind gyakrabban nyúl a terror, a diverzió eszközeihez. A Szovjetunió állambiztonsági szervei által leleplezett terrorista orvos csoportnak (sic!)

az volt a célja, hogy kárt okozó kezeléssel meggyilkolja szovjet állam vezető személyiségeit. Ezek, a magukat orvosnak nevező szörnyetegek meggyilkolták a szovjet nép és az egész haladó emberiség két kimagasló alakját, Zsdanov és Scserbakov elvtársakat.”²⁰

Milyen szerencse, hogy ennek az idegháborúnak véget vetett az enyhülés első szakaszának, Helsinkivel záruló folyamata, még ha az enyhülés folyamata nem is a két világrendszer józan erőinek a diadala, hanem: „... az SZKP XXIV. kongresszusán elfogadott békeprogram megvalósítására tett erőfeszítések és a végrehajtás sikereinek eredményeként (sic!) vált az enyhülés a nemzetközi politika alapvető irányzatává.”²¹

Azaz az ideológiai harc – min láthatjuk, pusztán –, új formát öltött és megkezdődött az idegháború következő vagy soros másik szakasza.

Összességében megállapítható, hogy az ideológiai harc vizsgált — az enyhülési csúcskonferenciával záruló — időszak alatt a Magyar Népköztársaság, az úgynevezett szocialista világrendszer, (ma: Keleti blokk) részeként, sajtójával végigasszisztálta a moszkvai erőközpont által kezdeményezett, és főként kivitelezett, a szemben álló Nyugat morális instabilitását célzó szisztematikus tudati–pszichikai fellazítást. Ennek megfelelően, a magyar proletárdiktatúra államának legfőbb párt/állami belső erejét jelentő Belügyminisztérium, központi folyóirata, a *Rendőrségi Szemle*, majd *Belügyi Szemle* révén — a lélektani törvényszerűségek alapján szerkesztett információk tudatosan konstruált demoralizáló tudatelemek felhasználásával — szintén bekapcsolódott az ideológiai küzdelembe. Főként belső terjesztésű folyóiratként azonban, szisztematikus belügyi (egyben párt-) propagandája inkább a saját feladat végrehajtás és a fennálló politikai gazdasági rendszer mellett igyekezett minél több munkatársban, együttműködőben rokonszenvet kelteni. Kisebb részben pedig, általános politikai és szakcikkek, továbbá állambiztonsági cikkek, valamint a „Titkos háborúk történetéből” rova-

tában megjelent cikkeivel igyekezett leleplezni, a nyugati fel-lazítási politika céljait, módszereit, eszközeit, ezzel egyben tompítva hatásukat a belügyminisztériumi munkatársak körében. Jól kirajzolódik az ideológiai, propagandatartalom. Ha az objektívnek hitt tükörképben esetleg szintén fellelhetőek ideológiai elemek, ez, az ismert szófordulattal élve a véletlen műve! Viszont egyúttal megerősíti az e dolgozathoz felhasznált néhány, az ideológiai harcra vonatkozó megállapítás időszerűségét, időtállóságát.

„Az emberek pénzért és hatalomért is ölnek, de legkegyetlenebb gyilkosok azok, akik a saját gondolataikért ölnek”²²

Jegyzetek:

¹ KRÜSZKO: 11.p.

² 0023/1962.BM.pcs.

³ A kifejezést a francia filozófus Antoine Destutt de TRACY (1754-1783) alkotta meg, nyomtatott formában először 1796-ban jelent meg. TRACY, az empirista ismeretelméletek nyomán egy újfajta eszmetudományt akart megalapozni, az emberiség által birtokolt valamennyi eszme eredetének feltárására.

⁴ FENCSIK: 172.p.

⁵ SZABÓ József: 812.p.

⁶ DEÁK: Az állambiztonsági propaganda, annak kialakulása és fejlődése – nemzetbiztonság és civil kapcsolatok. 411.p.

⁷ FISCHER: 130-131.p.

⁸ M. SZABÓ Miklós: 9. p.

⁹ FISCHER: op.cit.

¹⁰ DEÁK: A Belügyi Szemle Tájékoztatójában a médiával kapcsolatban megjelent anyagok (1963–1972). 136.p.

¹¹ FISCHER: op.cit.

¹² - FÜSTÖS 271.p.

- VISINSZKI: 16.p.

¹³ FISCHER: op.cit.

¹⁴ DANKÓ: 37.p.

¹⁵ Loc.cit. 38.p.

¹⁶ Hazánk felszabadulásának 20. évfordulójára. 6-7.p.

¹⁷ Szerkesztőbizottság: Előszó.

¹⁸ FÜSTÖS: op.cit. 269.p.

¹⁹ FISCHER: op.cit.

²⁰ TAMÁSKA: 99.p.

²¹ POLGÁR: 66.p.

²² De MELLO: 17.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK- KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- KRÜSZKO — KRÜSZKO, Vladimir Gavrilovics: *Секреты психологической войны (цели, задачи, методы, формы, опыт.* [A pszichológiai háború titkai (célok, feladatok, módszerek, formák, tapasztalat], Minszk, 1999, Крысь-ко Владимир Гаврилович. 448 p. RU-ISBN 985 43 3541 0.
- De MELLO — De MELLO Anthony: *Abszurd egypercesek.* [One minute nonsense] Ford.: TÖRÖK Péter. Kecskemét, 2005, Korda Kiadó. 199 p. HU-ISBN 963 95 5412 X.
- M. SZABÓ Miklós — M. SZABÓ Miklós: *A Zrínyi Miklós katonai Akadémia története 1961–1969.* Budapest, 2008, Zrínyi kiadó. 456. p. HU-ISBN 978 963 32 7463 7.
- VISINSZKIJ — VISINSZKIJ, Andrej Janurjevics: *A perbeli bizonyítás elmélete a szovjet jogban.* Ford.: BENKŐ Gyula. Budapest, 1952, Akadémia Kiadó. 342 p.

TANULMÁNYOK

- DANKÓ — DANKÓ László: A fellazítási politika kialakulása, ideológiai háttere, szakaszai. (I.). *Belügyi Szemle*, XXVII.évf. (1980) 12.sz. 34-46.p. HU-ISSN 0133-6738.
- DEÁK: Az állambiztonsági propaganda, annak kialakulása és fejlődése – nemzetbiztonság és civil kapcsolatok. — DEÁK József: Az állambiztonsági propaganda, annak kialakulása és fejlődése - nemzetbiztonság és civil kapcsolatok. *Társadalom és honvédelem*, XVII.évf. (2014) 3-4.sz. 408-417.p. HU-ISSN 1417-7293.

- DEÁK: A Belügyi Szemle Tájékoztatójában a médiával kapcsolatban megjelent anyagok (1963–1972). — DEÁK József: A Belügyi Szemle Tájékoztatójában a médiával kapcsolatban megjelent anyagok (1963–1972). *Magyar Rendészet*, XIV.évf. (2014) 2.sz. 127-137.p. HU-ISSN 1586-2895.
- FÜSTÖS — FÜSTÖS Gedeon: A kihágási bíráskodás szerepe és feladatai népi demokráciánkban. *Rendőrségi Szemle*, I.évf. (1953) 3.sz. 263-272.p.
- Hazánk felszabadulásának 20. évfordulójára. — Hazánk felszabadulásának 20. évfordulójára. *Belügyi Szemle*, XII.évf. (1965) 4.sz. 5-16.p. HU-ISSN 0133-6738.
- POLGÁR — POLGÁR András: A nemzetközi enyhülés és az imperialista titkosszolgálatok. *Belügyi Szemle*, XXIV.évf. (1977) 6.sz. 66-69.p. HU-ISSN 0133-6738.
- Szerkesztőbizottság: Előszó. — Szerkesztőbizottság: Előszó. *Rendőrségi Szemle*, I.évf. (1953) 1.sz. 3-5.p.
- TAMÁSKA — TAMÁSKA Lóránd: A terrorista orvosi csoport leleplezésének néhány tanulsága. *Rend-őrségi Szemle*, I.évf. (1952) 2.sz. 99-102.p.

LEXIKONOK

- SZABÓ József — SZABÓ József (szerk.): *Hadtudományi lexikon II. köt. M-Zs.* Budapest, 1995, Magyar Hadtudományi Társaság. 1584 p. HU-ISBN 963 04 5228 6.

SZÓTÁRAK

- FENCSEK — FENCSEK László (szerk.): *Politikai Kiszótár.* Budapest, 1986, Kossuth Kiadó. 406 p. HU-ISBN 963 09 2800 01.

JOGSZABÁLYOK

- 3/1962.BM.pcs. — 3/1962.BM.pcs. a sajtópropaganda tárgyában. *Allambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára*. 4.2. - 10-21/23/1962.